

Харківський національний університет ім. Г.С. Сковороди
До 220-ої річниці з дня заснування університету

IV Міжнародна науково-практична конференція
**ПРИРОДНИЧІ НАУКИ ТА ОСВІТА:
СУЧАСНИЙ СТАН
І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

7-8 листопада 2024 р.

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Харків 2024

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди,
факультет природничої, спеціальної і здоров'язбережувальної освіти
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»
Університет імені Адама Міцкевича у Познані, Польща
Поморський університет у
Слупську, Польща
Інститут біології і наук про Землю
Вроцлавський університет, Польща
Сілезький університет в Опаві (Чехія)
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II (м. Берегове)
Батумський державний університет імені Шота Руставелі, Грузія
Грайфсвальдський університет (м. Грайфсвальд, Німеччина)
Національний природний парк «Гомільшанські ліси» ГО
«Українське ентомологічне товариство»

До 220-ої річниці
з дня заснування університету

IV Міжнародна науково-практична конференція
«Природничі науки та освіта: сучасний стан і перспективи розвитку»
7-8 листопада, 2024 р

Збірник наукових праць

Харків – 2024

Редакційна колегія:

Бойчук Ю. Д., д.пед.н., професор, член-кореспондент НАПН України; Микитюк С.О., д.псих.н., професор; Іонов І.А., д.с.-госп. н, професор, член-кореспондент НААН України; Леонт'єв Д. В., д.б.н., професор; Чаплигіна А.Б. д.б.н., професор; Маркіна Т. Ю. д.б.н., професор; Комісова Т. Є., к.б.н., професор; Коваленко В.Є., д. пед. н., доцент; Твердохліб О. В., к.б.н., доцент; Дрожик Л.В., к.пед. н., доцент; Волкова Р.Є., старший викладач кафедри ботаніки

IV Міжнародна науково-практична конференція «Природничі науки та освіта: сучасний стан і перспективи розвитку», 7-8 листопада, 2024 р: збірник наукових праць. – Х.: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2024. – 413 с.

У збірці представлено матеріали міжнародної наукової провідних учених за результатами оригінальних досліджень у галузі природничих наук та освіти. Метою конференції є організація ефективного міжнародного наукового співробітництва із провідними навчальними закладами України та світу; обговорення актуальних проблем природничих наук, спеціальної освіти, педагогіки здоров'язбереження.

Збірка буде цікавою для біологів, екологів, хіміків, фізиків, фахівців у галузі спеціальної та інклюзивної освіти, викладачів, вчителів, здобувачів вищої освіти.

Рекомендовано редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
Протокол № 12 від 06 грудня 2024 р.

Коваленко Л.П., Чернавсков К.О. ОЦІНКА ДАНИХ АНТРОПОМЕТРИЧНИХ ПОКАЗНИКІВ БАСКЕТБОЛІСТІВ ПІД ВПЛИВОМ ФІЗИЧНОГО НАВАНТАЖЕННЯ	130
Комісова Т.Є., Осинський М.І. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕБІГУ НЕРВОВИХ ПРОЦЕСІВ ПІДЛІТКІВ У ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД ЇХ СТРЕСОВОГО СТАНУ	133
Поспішіль Ю.О., Серветник М.І. ДО 125-РІЧЧЯ МУЗЕЮ ХВОРОБ ЛЮДИНИ ім. АКАДЕМІКА Д. ЗЕРБІНО КАФЕДРИ ПАТОЛОГІЧНОЇ АНАТОМІЇ ТА СУДОВОЇ МЕДИЦИНИ ЛЬВІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ імені ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО	135
Тимофій Павлович, Ірина Погоріла СИНДРОМ КЛАЙНФЕЛЬТЕРА: ПРИЧИНИ, ДІАГНОСТИКА, ЛІКУВАННЯ ТА НАСЛІДКИ ЗАХВОРЮВАННЯ	137
Рудюк Вікторія РОЗВИТОК ВТОРИННИХ СТАТЕВИХ ОЗНАК ТА ЇХ ВПЛИВ НА САМООЦІНКУ	139
Черневич В.В. НЕГАТИВНИЙ ВПЛИВ ЕКРАННОГО ЧАСУ НА КОГНІТИВНІ ФУНКЦІЇ ДІТЕЙ	141
СЕКЦІЯ «ЗООЛОГІЯ»	143
Голіней Г.М., Остапишин В.М., Прокоп'як М.З. ВУСАЧ ПАХУЧИЙ МУСКУСНИЙ <i>AROMIA MOSCHATA</i> В ЕНТОМОЛОГІЧНИХ КОЛЕКЦІЯХ, ЗІБРАНИХ У 2021–2023рр.	143
Ігнат'єва О.О. ОРНІТОФАУНА ЗАКАЗНИКА «ПТАШИНИЙ» ЛОЗІВСЬКОЇ ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	145
Ліана Літвін ЗИМОВА ОРНІТОФАУНА ТЕХНОГЕННОЇ ТЕРИТОРІЇ У М. ГОРІШНІ ПЛАВНІ	148
Маркіна Т.Ю., Ніколенко Н.Ю., Бачинська Я.О. ОСОБЛИВОСТІ СТРУКТУРНИХ ПАРАМЕТРІВ УГРУПОВАНЬ ГЕРПЕТОБІОНТНИХ ЖУКІВ ПАРКОВИХ НАСАДЖЕНЬ МІСТА ХАРКІВ	149
Назаренко В.Ю., Пархоменко О.В. ДОСЛІДЖЕННЯ ЗДАТНОСТІ ДО ПОЛЬОТУ ЖУКА-ДОВГОНОСИКА <i>PHYLLOBIUS (METAPHYLLOBIUS) POMACEUS GYLLENHAL, 1834 (COLEOPTERA, CURCULIONIDAE)</i>	151
Шевченко С.В., Непорада Г.Ю. ВПЛИВ ПОЄДНАНОЇ ДІЇ ОЖИРІННЯ ТА СТРЕСУ НА АНТРОПОМЕТРИЧНІ ПОКАЗНИКИ У ЩУРІВ	154
Олена Ярис, Анжела Чаплигіна ЗАСЕЛЕНІСТЬ ШТУЧНИХ ГНІЗДІВЕЛЬ ДЛЯ ПТАХІВ У БОРУ НПП «ГОМІЛЬШАНСЬКІ ЛІСИ» У 2024 РОЦІ	156
Ярмак Т., Мамедова Ю. ЧИСЕЛЬНІСТЬ ТА РОЗПОДІЛ КУРОЧКИ ВОДЯНОЇ (<i>GALLINULA CHLOROPUS L.</i>) НА ВОДОЙМАХ М. ХАРКОВА	157
СЕКЦІЯ «БОТАНІКА, МІКОЛОГІЯ, МІКРОБІОЛОГІЯ»	160
Evheniia Komissarova ETIOLOGIC FACTORS, PATHOGENESIS AND DIFFERENTIAL DIAGNOSIS OF THE MAIN FORMS OF PYODERMA: A REVIEW OF CURRENT DATA	160
Anastasiia Sereda, Olena Koshova THE ROLE OF SEROLOGY METHODS IN THE RESEARCH OF VIRAL INFECTIONS	161
Victoria Skakun MORPHOLOGICAL CHARACTERISTICS OF REPRESENTATIVES OF THE GENUS <i>BUDDLEJA L.</i>	163
Tetiana Tiupova, Halina Tkaczenko, Natalia Kurhaluk CHEMICAL COMPOSITION OF FLY AGARIC (<i>AMANITA MUSCARIA (L.) LAM.</i>)	164

СЕКЦІЯ «ЗООЛОГІЯ»

Голіней Г. М., Остапишин В. М., Прокоп'як М. З. ВУСАЧ ПАХУЧИЙ МУСКУСНИЙ *AROMIA MOSCHATA* В ЕНТОМОЛОГІЧНИХ КОЛЕКЦІЯХ, ЗІБРАНИХ У 2021–2023рр.

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
e-mail: halyna.holiney@gmail.com

Abstract. An analysis of entomological collections of species from the family Cerambycidae Latreille, 1802 (Coleoptera) was conducted. During 2021–2023, eight individuals of musk beetle (*Aromia moschata* L.) were found (2021 – 1 individual; 2022 – 2 ind.; 2023 – 5 ind.). This species is listed in the “Red Book of Ukraine. Animal World” (2021) (status – Vulnerable) and in The IUCN Red List of Threatened Species (IUCN status – Least Concern (LC)).

Keywords: insects, *Aromia moschata*, entomological collections, distribution.

Ряд Твердокрилі або Жуки (Coleoptera) є найбільш чисельним рядом комах і нараховує понад 300 000 видів. 60 % всього різноманіття жуків складають представники лише п'яти родин: Curculionidae – 60 тис. видів, Staphylinidae – 58 тис., Carabidae – 40 тис., Chrysomelidae – 35 тис. і Cerambycidae – 35 тис. У фауні України кількість видів жуків досі остаточно не визначено. Вважають, що їх налічується не менше, ніж 25–30 тисяч видів. До Червоної книги України занесено 44 види твердокрилик.

У 2023 році проаналізовано ентомологічні колекції кафедри ботаніки та зоології Тернопільського національного педагогічного університету (ТНПУ) імені Володимира Гнатюка, які щорічно поповнюються матеріалами власних досліджень і матеріалами, зібраними студентами хіміко-біологічного факультету під час навчальних практик, щодо наявності представника родини Cerambycidae – вусача-шкіряника лісового європейського (*Prionus coriarius* Linnaeus, 1758), зібраних у 2021–2022 роках [1].

У цій роботі звертаємо увагу на інший вид родини Cerambycidae – вусача пахучого мускусного, матеріали якого були зібрані впродовж 2021–2023 років у Тернопільській і Хмельницькій областях.

Біологічна класифікація виду: ряд Coleoptera Linnaeus, 1758 – Твердокрилі або Жуки, підряд Polyphaga Emery, 1886 – Всеїдні Жуки, інфраряд Cuscujiformia Lameere, 1938 – Кукуїформні, надродина Chrysomeloidea Latreille, 1802 – Хризомелоїдні, родина Cerambycidae Latreille, 1802 – Вусачі, підродина Cerambycinae Latreille, 1802, рід *Aromia* Audinet-Serville, 1833 – Вусач пахучий, вид *Aromia moschata* (Linnaeus, 1758) – Вусач пахучий мускусний.

Вид занесений до Червоної книги України. Тваринний світ (2009). Природоохоронний статус виду: вразливий [2]. IUCN status: IUCN Red List Category and Criteria (Least Concern (LC)) [3].

Тіло довге (13–40 мм), помірно широке, з металічним блиском синього, зеленого, бронзового забарвлення. Статевий диморфізм: у самців вусики довші за тіло, а у самок – коротші; їх 1-й членик на вершині з гострим виступом, 4–9-й членики з витягнутими зовнішніми кутами. Передньоспинка ледь поперечна, позаду вершини та перед основою перетягнута, з горбом посередині бічного краю, на диску з низкою горбистих виступів. Задні стегна помірно потовщені, заходять за вершину надкрил.

У фауні України єдиний вид (номінативний підвид) роду. Поширений майже по всій території України. Трапляється у долинах річок, пониззях біля боліт, прибережних гаях, де присутні кормові дерева (верба, тополя). Частіше можна побачити у верхньому

ярусі дерев. Імаго можна зустріти на квітках роду *Spiraea* та родини Аріасеае. Дендрофаг.

Трапляється поодинокими особинами, але локально зареєстрований як звичайний вид. Чисельність може знижуватись внаслідок зменшення насаджень верби та вирубки старих дерев. Генерація дво- або трирічна. Літ (у жаркі години дня), парування та відкладання яєць спостерігається з червня до серпня. За весь період самка відкладає 90–160 яєць у тріщини кори. Личинка спочатку розвивається під корою, а потім у живій деревині різних видів верби, що дає можливість поширюватись у міських екосистемах. Перед заляльковуванням вони прогризають плоский хід у лубі й вгризаються в деревину, створюючи лялечкову камеру з двома вужчими ходами. Розвиток триває 2–4 роки.

Під час збору ентомологічного матеріалу застосовували загальноприйняті в зоології методи збору ентомологічним сачком, ручного збору на рослинах, на зрубаних деревах, у корі, а також під корою засохлих дерев. У лабораторних умовах визначали вид за допомогою класичних визначників й інтернет-ресурсів. Ентомологічний матеріал зберігається у колекціях кафедри ботаніки та зоології ТНПУ ім. В. Гнатюка.

У колекціях, зібраних у 2021 р., знайдено одну особину.

Матеріал. Тернопільська обл., Чортківський р-н, с. Стрільківці [48.767359, 25.991080], 3.08.2021, (1).

У 2022 році ентомологічні колекції поповнились видом з наступних регіонів.

Матеріал. Тернопільська обл., Тернопільський р-н, с. Заруддя [49.650314, 25.055132], 23.08.2022, (1).

Хмельницька обл., Хмельницький р-н, м. Хмельницький [49.422583, 26.998002], 19.07.2022, (1).

У колекціях 2023 року виявлені види, які відловлені у фауні Тернопільської області.

Матеріал. Тернопільська обл. Тернопільський р-н, с. Конюхи [49.566669, 25.052626], 09.07.2023, луки, (1); с. Серединці [49.653535, 25.430536], 22.07.2023, ліс, (2); с. Висипівці [49.660603, 25.422166], 22.07.2023, ліс, (2).

Необхідно зауважити, що у колекційних фондах кафедри ботаніки та зоології зберігаються 5 особин цього виду, зібрані до 2020 року.

Отже, завдяки щорічному моніторингу наші дослідження доповнюють ентомологічні колекції видами, які трапляються у різних регіонах України.

Список використаних джерел

1. Голіней Г. М., Прокоп'як М. З. Вусач-шкіряник лісовий європейський (*Prionus coriarius* Linnaeus, 1758) в ентомологічних колекціях зібраних у 2021–2022 роках. *Актуальні проблеми вивчення ентомофауни західного регіону України* : збірник тез науково-практичної конференції (Броди, 16–18 черв. 2023 р.). Львів : Державний природознавчий музей НАН України, 2023. С. 8–9.
2. Червона книга України. Тваринний світ. 2009. За ред. І. А. Акімова. Київ : Глобалконсалтинг, 624 с.
3. *Aromia moschata* URL: <https://www.iucnredlist.org/species/157598/5104121> (Last accessed: 26.07.2024).

Наукове видання

Збірник наукових праць

**IV Міжнародна науково-практична конференція
«Природничі науки та освіта: сучасний стан і перспективи розвитку»
7-8 листопада, 2024 р.**

Збірник тез

Відповідальний за випуск:

Комісова Т.Є.

Комп'ютерна верстка:

Винник О.Ф.

Коректор:

Мамотенко А.В.

Відповідальність за дотримання вимог академічної доброчесності несуть автори

Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди
Україна, 61002, м. Харків, вул. Алчевських, 29